



Sygn. akt II UK 144/07

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt

SSN Andrzej Wróbel (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku C. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W.
o rentę inwalidy wojennego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 marca 2008 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 30 stycznia 2007 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie:

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – III Oddział w W. (organ rentowy) decyzją z dnia 4 lutego 2005 r. odmówił C. S. ur. (...) 1923 r. (wnioskodawca) prawa do renty inwalidy wojennego podnosząc, że orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 15 grudnia 2004 r. stwierdzona została u wnioskodawcy całkowita niezdolność

do pracy i samodzielnej egzystencji, jednakże bez związku z pobytem w więzieniu z przyczyn politycznych w okresie od czerwca 1946 r. do marca 1953 r.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 4 sierpnia 2006 r. XIV U 559/05 oddalił odwołanie wnioskodawcy od powyższej decyzji organu rentowego.

Sąd dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy specjalistów: ortopedy, neurologa, neurochirurga, laryngologa, pneumonologa, psychiatry i gastrologa na okoliczność, czy wnioskodawca jest niezdolny do pracy w związku z pobytem w więzieniu w okresie od czerwca 1946 r. do marca 1953 r. W ocenie Sądu, w żadnej z przedłożonych przez biegłych opinii nie stwierdzono, aby wskazany okres przebywania w więzieniu z przyczyn politycznych miał wpływ na jego obecną zdolność do pracy. Sąd mając na uwadze przepis art. 12 ust. 1, 2, 3 i 4 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. N r 42, poz. 371) stwierdził, że między obecnym stanem zdrowia wnioskodawcy a jego pobytem w więzieniu we wskazanym okresie, nie istnieje związek, co sprawia, że zaskarżona decyzja organu rentowego jest prawidłowa.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z dnia 30 stycznia 2007 r. uchylił zaskarżony wyrok i odrzucił odwołanie wnioskodawcy.

Sąd stwierdził między innymi, że Sąd pierwszej instancji – mimo posiadania pełnej wiedzy o treści rozstrzygnięcia we wcześniejszej sprawie o sygnaturze akt XIV U .../01, która toczyła się przed Sądem Okręgowym – Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. – rozpoznał merytorycznie niniejszą sprawę, pomimo tego że zarówno w poprzedniej jak i w obecnej sprawie zachodzi identyczność stron jak i identyczność roszczeń. Jest niewątpliwe, że w dacie wydania zaskarżonej decyzji istniało prawomocne rozstrzygnięcie sądowe (wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 28 kwietnia 2004 r.) oddalający apelację wnioskodawcy).

Sąd stwierdził, że wprawdzie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych osoba zainteresowana może odwoływać się od każdej decyzji organu rentowego i kwestionować nawet te elementy, które nie wynikają wprost z treści decyzji, lecz na skutek takich działań nie może dochodzić do tego, aby w trakcie

każdego kolejnego procesu sądowego zainteresowany zgłaszał identyczny zarzut i uzyskiwał w następstwie tego kolejny wyrok. Sytuacja taka jest niedopuszczalna w świetle art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.

Wnioskodawca zaskarżył powyższy wyrok w całości skargą kasacyjną, w której zarzucił naruszenie przepisów postępowania, tj.: 1) art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. przez przyjęcie, że zachodzi nieważność postępowania, 2) art. 366 k.p.c. przez przyjęcie, że w sprawie istnieje identyczny stan faktyczny jak w sprawie o sygnaturze XIV U .../01 i sprawie III AUa .../02, 3) art. 233 k.p.c. przez przyjęcie, że stan zdrowia wnioskodawcy jest identyczny jak w zamkniętych już i rozstrzygniętych sprawach i nie zmienił się od czasu ostatniego rozstrzygnięcia w prawach o podanych wyżej sygnaturach. Wskazując na powyższe podstawy wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Skarga kasacyjna ma uzasadnione podstawy, aczkolwiek nie wszystkie postawione w niej zarzuty są usprawiedliwione.
2. Powołując się na podstawę kasacyjną wskazaną w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. i podnosząc w jej ramach zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wnioskodawca podjął próbę zakwestionowania dokonanej przez Sąd drugiej instancji oceny zebranego materiału dowodowego, Tak skonstruowany zarzut naruszenia przepisów postępowania nie może odnieść zamierzonego skutku, a to ze względu na treść art. 398³ § 3 k.p.c. stanowiącego, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Przyjęcie przez ustawodawcę takiego rozwiązania podyktowane było potrzebą zharmonizowania podstaw kasacyjnych z charakterem postępowania kasacyjnego i zakresem rozpoznania skargi, oznaczonym w art. 398¹³ § 2 k.p.c., a także jednoznacznego określenia funkcji Sądu Najwyższego jako sądu prawa, sprawującego nadzór nad działalnością sądów powszechnych w zakresie orzekania (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006/4/76). Art. 398³ § 3 k.p.c.

wprawdzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c. Wszakże ten właśnie przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów. Podniesiony przez wnioskodawcę zarzut jego naruszenia usuwa się zatem spod kontroli kasacyjnej.

3. Zgodnie z art. 365 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i inne organy państwowe. Oznacza to więc, iż sprawa o ten sam przedmiot pomiędzy tymi samymi stronami nie może ponownie się toczyć. Prowadzenie zaś procesu o to samo roszczenie jest niedopuszczalne, ponieważ proces taki podważałby powagę rzeczy osądzonej prawomocnym wyrokiem (art. 366 k.p.c.), a takie postępowanie byłoby dotknięte nieważnością (art. 379 pkt 3 k.p.c.). Za trafne należy uznać stanowisko judykatury, że wszczynające postępowanie sądowe odwołanie od decyzji w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych pełni rolę pozwu, stąd też w sytuacji, gdy o to samo roszczenie między tymi samymi stronami sprawa została już prawomocnie osądzona, sąd powinien odwołanie odrzucić na podstawie art. 199 § 1 pkt. 2 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 1998 r., sygn. akt II UKN 105/98, z dnia 25 września 1998 r., sygn. akt II UKN 357/98). W sprawie będącej przedmiotem sporu zachodzi tożsamość podmiotowa stron. Jednakże kwestionowanie przez wnioskodawcę zaskarżonej decyzji nie stanowi próby wszczęcia kolejnego postępowania w tej samej sprawie, w oparciu o te same dowody, co niewątpliwie prowadziłyby do niekończących się procedur emerytalno - rentowych, a następnie sądowych w tej samej sprawie. Nie budzi bowiem wątpliwości, że w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w W. z dnia 28 kwietnia 2004 r. III AUa 643/02 stan zdrowia wnioskodawcy i jego związek z pobytem w więzieniu z przyczyn politycznych w okresie od czerwca 1946 r. do marca 1953 r. ustalono na podstawie opinii biegłych sądowych lekarzy specjalistów: pulmonologa, neurologa, gastrologa

i psychiatry. Tymczasem w niniejszym postępowaniu Sąd pierwszej instancji dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy specjalistów: ortopedy, neurologa, neurochirurga, laryngologa, pneumonologia, psychiatry i gastrologa na okoliczność, czy wnioskodawca jest niezdolny do pracy w związku z pobytem w więzieniu we wskazanym okresie. Należy przyjąć, że tożsamość roszczenia nie zachodzi przy zmianie okoliczności faktycznych, a te - związane z jego stanem zdrowia wnioskodawcy domagającego się prawa do renty inwalidy wojennego - powinny być ocenione na podstawie opinii biegłych. O tożsamości przedmiotu sporu o rentę inwalidy wojennego świadczy bowiem nie tylko tożsamość żądania zawartego we wniosku o rentę inwalidy wojennego rozstrzygniętego decyzją organu rentowego z dnia 25 kwietnia 2001 r. z żądaniem zawartym we wniosku rozstrzygniętym zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją organu rentowego, ale także stan faktyczny i prawny, jaki istniał w chwili zamknięcia rozprawy w poprzednim postępowaniu. Nietrafnie więc Sąd drugiej instancji zakwestionował na gruncie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. postępowanie Sądu Okręgowego, które w istocie nie zmierzało do obalenia ustaleń prawomocnego wyroku, lecz miało na celu - przez prowadzenie dowodu z opinii biegłych - ustalenie spełnienia warunków do świadczenia w dniu wydania zaskarżonej decyzji. Sprawa, w której Sąd pierwszej instancji rozpoznawał odwołanie od tej decyzji, dotyczyła innej materii niż przedmiot postępowania zakończony prawomocnym wyrokiem (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2004 r., II UK 403/03, OSNP 2005 nr 3, poz. 44; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2005 r. I UK 11/2005 OSNP 2006/5-6/98).

4. W związku z powyższym uzasadniony jest zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem przepisu art. 366 k.p.c. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego o wystąpieniu stanu powagi rzeczy osądzonej rozstrzyga nie tylko sama tożsamość stron, występujących w poprzednim postępowaniu w odmiennych rolach procesowych, ale równocześnie tożsamość podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia. Dopiero kumulacja obu tych przesłanek przesądza o wystąpieniu powagi

rzeczy osądzonej prowadzącej do nieważności postępowania (niepublikowany wyrok z dnia 13 kwietnia 2007 r. I CSK 479/2006).

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

/tp/